

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Програма
атестаційного екзамену з культурології для студентів
спеціальності 034 «Культурологія»
освітньої програми «Урбаністичні студії»

Затверджено на засіданні Вченої ради
філософського факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
протокол № 4 від 24 березня 2023 р.

Голова Вченої ради філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

Харків 2023

Теорія культури

1. Поняття «культура». Культура і природа.
2. Культура і цивілізація.
3. Типології культури: доіндустріальна, традиційна, індустріальна, постіндустріальна. Культура інформаційного суспільства
4. Ігрові концепції культури. Культурні архетипи.
5. Культура і філософія повсякденності.
6. Масова та популярна культура в інтерпретаціях різних теоретичних шкіл.
7. Дифузionalізм, функціоналізм і крос-культурні дослідження.
8. Мова і культура. Лінгвістичний поворот в дослідженнях культури.
9. Структуралізм та семіотичні дослідження культури: базові положення.
10. Постструктуралізм, деконструктивізм, постмодернізм.
11. Культура і влада. Критичні концепції культури.
12. Основні поняття етнокультурології. Концепції етносу та нації, основні принципи класифікації.
13. Колоніалізм, антиколоніалізм і постколоніалізм в культурній антропології і художній свідомості ХХ ст.
14. Проблема Іншого в культурології. Етнічна, расова, національна ідентифікація
15. Гендерні дослідження в культурології: теорія, ідеологія, суспільний рух.
16. «Школа Анналів»: ментальність і структура в дослідженні культури.
17. Герменевтика культури. Діалог культур.
18. Постмодернізм як парадигма пізнання та моделювання світу.
19. Проблема формування культурної ідентичності, концепти «субкультура», «маргіналія», «контркультура».
20. Міф та символ в теорії культури.
21. Психоданаліз в дослідженнях культури.
22. Візуальні дослідження культури у ХХ ст.: (фотографія, кінематограф, телебачення, цифрові медіа).

Історія світової та української культури

1. Особливості архаїчного мислення. Дослідження архаїчної свідомості й культури у роботах В. Проппа.
2. Форми релігійної свідомості у первісному суспільстві й їх типологія. Дослідження давньої релігійності в роботах Дж. Фрезера та К. Леві-Строса. Шаманізм.
3. Культура Давнього Єгипту: періодизація, основні характеристики. Реформа Ехнатона.
4. Період архаїки у Давній Греції: основні культурні досягнення (міфологія, епос, виникнення філософії, мистецтво).
5. Період еллінізму у Давній Греції: політична культура, наука, етико-естетичні вчення.
6. Період республіки у Римі: політична культура, релігія та ритуал, особливості мистецтва.
7. Період імперії у Римі: політична та юридична культура, особливості мистецтва та літератури. Реформи Октавіана Августа.
8. Виникнення та поширення християнства, його основні філософсько-культурні витоки.
9. Культура Японії: основні характеристики.
10. Культура майя, ацтеків, інків: основні характеристики.
11. Соціальна структура європейського середньовічного суспільства: лицарська, міська, монашеска культура.
12. Візантійська культура: періодизація і основні характеристики. Візантія і слов'янство.
13. Християнська думка в Середньовіччі: богослов'я, філософія, література.
14. Готика і романіка як культурні парадигми Середньовіччя.
15. Особливості культури Середньовіччя і Відродження в Україні.

16. Класицизм як стиль європейської культури (художні особливості, основні представники).
17. Культура доби Просвітництва. Наукова революція XVII ст.: її зміст та підсумки.
18. Європейська культура XIX ст.: емансипація (класова, національна, гендерна), критичні філософії, соціальні ідеї та рухи.
19. Художньо-філософські напрямки в культурі XIX ст.: романтизм, реалізм, імпресіонізм, натуралізм.
20. Т.Г. Шевченко: творчість, основні ідеї, культурна роль
21. Леся Українка: творчість, основні ідеї, культурна роль.
22. Українська культура XIX ст., її національно та загальноєвропейські складові.
23. Авангард в культурі початку XX сторіччя. Мистецькі досягнення українського авангарду.
24. Постмодернізм як культурна епоха в українській культурі: специфіка та творчі здобутки
25. Українська національна ідентичність: сучасні проблеми і дискусії.

Місто в історії культури

1. Міждисциплінарні зв'язки в урбаністичних студіях.
2. Люїс Мамфорд про роль міст в розвитку культури.
3. Походження та особливості давньогрецького полісу.
4. Історико-культурні дослідження міст України XIX-XXI ст.
5. Місто в культурі Давнього Сходу та Єгипту.
6. Постіндустріальна доба: головні риси розвитку міської культури.
7. Розвиток культури міського планування та архітектури.
8. Мобільні методи дослідження міста (go-along, shadowing, модальний аналіз).
9. Соціологічні методи дослідження в урбаністиці (опитування, інтерв'ювання, фокус-групи).
10. Візуальна антропологія та місто.
11. Місто як формотворчий фактор розвитку культури підприємницької діяльності.
12. Методики планування часу для провадження проектної діяльності. Різниця між методами Scrum та Agile.
13. Концепція креативного міста. Креативне місто як середовище для проектної діяльності.
14. Ризики у проектній діяльності та їх усунення.
15. Особливості декодифікації «місьць пам'яті» в сучасному місті.
16. Поняття «ментальна мапа» міста.
17. Особливості процесу формування символів міського простору.
18. Локальні спільноти і локальні мережеві спільноти як феномени міської ідентичності.
19. Місто як точка перетину символічного ландшафту й мистецького образу мегаполісу.
20. Емоційне осмислення міста і його ціннісно-символічна експлікація.
21. Специфіка (де)конструювання публічних та приватних просторів міста.
22. Публічний міський простір як простір самовираження та комунікації. Гібридні приватно-публічні міські простори і їх вплив на розвиток міських спільнот.
23. Місто в кіномистецтві XX ст.
24. Місто як екосистема. Сталість екологічного розвитку.
25. Місто в умовах пандемії: антропологічні виміри.

Зразок білету атестаційного екзамену

1. Культура і цивілізація.
2. Особливості процесу формування символів міського простору.

Критерії оцінювання

Основними критеріями оцінювання атестаційного екзамену з культурології є:

- знання та використання культурологічних першоджерел, різних теоретичних та наукових підходів, культурологічних шкіл для аналізу актуальних проблем культурології
- повнота відповіді, використання вітчизняної й іноземної фахової літератури для висвітлення екзаменаційних питань;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних культурологічних підходів, фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань теорії та історії культури, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами;

Екзаменаційний білет складається з двох питань, які охоплюють теоретичний матеріал з проблематики теорії культури. Кожне питання оцінюється за наступною системою балів:

100 - 90	продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування культурологічними категоріями, провів глибокий культурологічний аналіз означеної проблеми; глибоко і всебічно висвітлені знання з теорії та історії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури; відповідь повністю репрезентує певну культурологічну проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань; відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз; відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
89 - 70	продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними культурологічними категоріями, аргументовано виклав означену проблему; в цілому висвітлено знання з теорії та історії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури; відповідь репрезентує певну культурологічну проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності; відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми; відповідь написана грамотно з використанням фахової лексики.
69 - 50	продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми; висвітлені знання з теорії та історії культури, основних положень

	<p>культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;</p> <p>відповідь побудована навколо певної культурологічної проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;</p> <p>здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;</p> <p>відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;</p> <p>відповідь, в цілому, написана грамотно.</p>
49 - 30	<p>вступник продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних культурологічних категорій;</p> <p>відповідь містить певні уявлення з теорії та історії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;</p> <p>відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;</p> <p>відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;</p> <p>відповідь написана з помилками.</p>
29 - 1	<p>продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання, основних категорій теорії та історії культури</p> <p>відповідь містить певні уявлення з теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;</p> <p>відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;</p> <p>відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;</p> <p>відповідь написана з багатьма помилками.</p>
0 балів	відповідь відсутня

При визначенні оцінки з атестаційного іспиту по теорії та історії культури підсумовується загальна кількість балів, отриманих здобувачем ступеня бакалавр за відповіді на два питання екзаменаційного білету та ділиться на число питань. Таким чином визначається середній бал за відповідь вступника за 100-бальною шкалою (із заокругленням до цілого числа).